

TWEEDE INTERNATIONALE MAASSYMPOSIUM IN SEDAN (F.)

Internationale Maas Commissie wil toekomst delen met jongeren

Op 18 en 19 mei vond het tweede internationale Maassymposium plaats in Sedan (Frankrijk). Scholieren, overheden, waterbeheerders, wetenschappers en adviseurs kwamen bijeen om te praten over 'een gedeelde toekomst'. Een paar conclusies: de rivier verbindt economische belangen en kan tevens basis zijn voor een gedeelde identiteit. Een 'Maasburgerschap' en solidariteit in het waterbeheer kunnen afwenteling van problemen voorkomen. De oeverstaten van de Maas zijn vooral individueel met de Kaderrichtlijn Water bezig. Internationale afstemming en coördinatie zijn onderbelicht. Tenslotte bestaat behoefte aan een jongerenennetwerk dat de bestuurders adviseert.

Het symposium werd geopend door de burgemeester van Sedan die refereerde aan de overstromingen van 1993 en 1995. Deze waren aanleiding voor het opstellen van lokale preventie- en rampenplannen in Frankrijk. Hij is erg kritisch over het plan voor zijn stad: "Of alles kan, of niets mag meer. Er is onvoldoende ruimte voor economische ontwikkeling. De mens zou minder moeten willen het water volledig te domineren." Hij vindt het belangrijk dat scholieren uit Frankrijk, België en Nederland deelnemen aan dit symposium. Als jongeren aan natuurbeleving doen, ontstaat respect voor elkaar en voor de leefomgeving. Alain Lefèbre, voorzitter van de Internationale Maas Commissie (IMC), opent vervolgens het juniorensymposium waaraan het Stedelijk Lyceum van Roermond en het Willem van Oranje-College uit Waalwijk deelnemen.

Jongeren als adviseurs

De start van het juniorsymposium is erg moeizaam (geklungel met laptops). Het gaat er erg formeel aan toe. De jongeren willen spontaan het heft in handen nemen, maar worden naar de sprekerstafel gedirigeerd. Vervolgens ontstaat verwarring over de volgorde van de sprekers (die toch helder op papier staat). Na de presentaties is er nauwelijks een debat met de jongeren, maar worden (naar goed Frans gebruik) langdradige dankbetuigingen geventileerd, waarbij de jongeren zo vaak gefeliciteerd worden dat het ongeloofwaardig begint te worden.

De scholieren geven aan dat het milieubesef onder jongeren erg laag is. "80 procent van de jongeren interesseert zich niet voor de Maas. Ze beseffen niet dat we een rivier met elkaar delen en van de rivier afhankelijk zijn." Jongeren beschouwen water als een

verantwoordelijkheid van de samenleving, niet van individuen. Genoemd worden internationale wetgeving, voorlichting en bewustwordingsprojecten op scholen. De jongeren roepen de IMC op een jongerenennetwerk te organiseren dat adviezen over inrichting en beheer kan geven. In Wallonië heeft men al enige jaren ervaring opgedaan met het organiseren van een jongerenparlement. Dit idee lijkt bruikbaar voor andere delen van het Maasstroomgebied.

De KRW - partners en praktijk

Uit de presentaties blijkt dat de Maasoeverstaten vooral bezig zijn met de invoering van de Kaderrichtlijn en veel minder met onderlinge afstemming en coördinatie. Jan Schrijen (Waterschap Roer en Overmaas): "Nederland is net zo eigenwijs als de andere landen." De keuze voor het ambitieniveau van de ecologische doelen is meer een politieke, morele kwestie dan een technische. Centrale vraag is hoeveel de maatschappij over heeft voor verbeteringen.

Sybillé Pawlowski (Nordrhein-Westfalen) noemt als belangrijke criteria voor de selectie van maatregelen het naleven van gezamenlijk onderhandelde eisen van de partners in de stroomgebiedsdistricten, herstel van de 'meest waardevolle' gebieden en herstel van de goede toestand van zoveel mogelijk waterlichamen. Daarbij gaat ze ervan uit dat eerst voldaan wordt aan de eisen van al bestaande richtlijnen.

Jan Schrijen roept de IMC-leden op elkaar te blijven uitdagen en te durven kiezen voor grensoverschrijdende waterlichamen. Hij laat een voorbeeld zien van een beek op de grens met Duitsland waarbij geen overeenstemming is bereikt. Gevolg: een oever is natuurlijk ingericht, de andere oever blijft rechtgetrokken. Hij vindt dat landen moeten kunnen investeren op elkaars grondgebied als dat effectiever is.

De Maas bij Donchery (7 km van Sedan).



Bebouwing aan de Maasoever (tussen Deville en Madagaskar, Frankrijk).



Leven in de Maas

Philippe Usseglio-Polatera (Universiteit van Metz) presenteerde analyseresultaten van het biologisch waterkwaliteitsmeetnet van de IMC. Voor sommige soorten blijken de hydromorfologische randvoorwaarden bepalender dan de fysisch-chemische randvoorwaarden. Met andere woorden: ook bij een matige waterkwaliteit kunnen herstellen en inrichtingsmaatregelen positief uitwerken. Gisèle Verniers (Universiteit van Namen) vertelt hoe oevervegetatiekaarten worden gebruikt om vaarwegbeheerders en gemeenten bewust te maken van mogelijkheden voor een natuur- en milieuvriendelijker oeverbeheer. Het derde verhaal in deze sessie is een bevroren verhaal van ecooloog Sébastien Manné over de bedreigingen van de visstand en mogelijkheden voor herstel.

Reina Kuiper (Stichting Reinwater) sluit de sessie af met een verhaal over het project Maasatlas. Mosa Natura (Natuurlijke Maas) is een dynamisch netwerk van overheden, private partijen, waterbeheerders en NGO's. Eén van de activiteiten betreft het opstellen van een Maasatlas, waarin verschillende organisaties laten zien hoe zij hun dromen realiseren voor een natuurlijker Maas. Nieuwe projecten kunnen nog worden opgenomen. In de discussie signaleert Kris van Looy (Vlaams Instituut voor Natuur en Bosonderzoek) een risico van de Kaderrichtlijn Water. Deze richt zich voor ecologische doelen voornamelijk op de hoofdwatervlopen, terwijl veel ecologisch waardevolle en verstoringsgevoelige soorten juist zijn aangewezen op (de relaties met) de zijrivieren en beken. Geconcludeerd wordt dat een aantal bestaande indices zal moeten worden aangepast in relatie tot de invoering van de Kaderrichtlijn.

Hoogwater - laagwater

Marcel de Wit (RIZA) toont de resultaten van een internationale analyse naar de hoogwaters van 1995, 1998, 2002 en 2003. Drie opvallende conclusies:

- De reactie van de deelstroomgebieden op neerslag varieert sterk, zowel in de tijd

als in de ruimte. Zo is het tijdstip van hoogwater in Luik vaak eerder dan bovenstrooms. Reden: in Frankrijk legt het water in de deelstroomgebieden een langere weg af alvorens de Maas te bereiken dan dit in Wallonië het geval is;

- Tegelijkertijd ontstaan in de Maas op verschillende plaatsen hoogwatergolven die meestal niet met elkaar samenvallen;
- Wil je de waterstanden in de Maas beïnvloeden, dan moet je wel op erg grote schaal water gaan vasthouden in de deelstroomgebieden.

De Wit concludeert dat een internationaal hoogwateractieplan er idealiter naar moet streven om de bestaande afvoerpatronen te behouden of de verschillende hoogwatergolven nog minder te laten samenvallen. Een solidariteitsbeginsel zou uitgangspunt moeten zijn bij de internationale aanpak: elkaar niet negatief beïnvloeden in het stroomgebied.

Robert Steegmans (Wasserverband Erfel Ruhr) gaat in op de integrale bescherming tegen hoogwater op de Ruhr met behulp van een serie stuwdammen in combinatie met natuurherstelmaatregelen. In feite vertragen ze de waterafvoer en zorgen ze voor een natuurlijker afvoerregime. Zo voorkomt men niet alleen hoogwaters, maar kunnen ook laagwaters verhoogd worden en de natuurlijke afvoerpatronen gedeeltelijk hersteld.

Als laatste vertelt Gilles Morel (van de Franse onderzoeksinstelling CETMEF) over modelinstrumentarium dat in Frankrijk wordt ontwikkeld ter ondersteuning van crisisbeheer in geval van overstromingen. In Frankrijk zijn behoorlijk wat instanties/personen betrokken bij crisisbeheer.

Optimalisering van gebruik

De heer Nemery (Universiteit van Reims) presenteert de Maas als een culturele, economische en Europese ruimte. Geografische en administratieve grenzen staan een gemeenschappelijke band in de weg. De IMC

kan grenzen overbruggen en een Maasburgerschap geboren laten worden. Hij pleit voor een Maasbrede adviesraad.

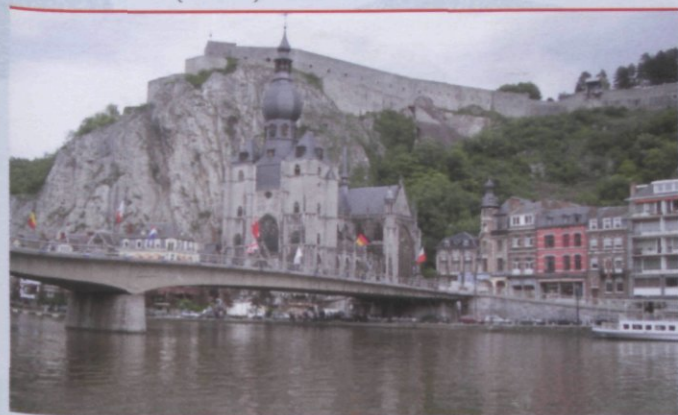
Het belangrijkste onderdeel van deze sessie is het verhaal van Aleksandra Jaskula (Rijkswaterstaat Limburg) over de aanpak van laagwater binnen de IMC. De droge zomer van 2003 was een stimulans om binnen de Internationale Maas Commissie ook aandacht aan laagwater te schenken. Sinds het Verdrag van Gent (december 2002) richt de IMC zich ook op laagwaterproblematiek. Met behulp van een aantal cijfermatige voorbeelden liet Jaskula zien dat de maatschappelijke schade door watertekorten aanzienlijk is en in de toekomst naar verwachting zal toenemen. Het is alleen nog niet goed zichtbaar bij bestuurders en burgers.

Het derde verhaal gaat over een Frans-Belgisch beheerscomité voor het stroomgebied van de Semois (zijrivier van de Maas). Het plan voor visbeheer is gebaseerd op het Franse concept 'viscontext': een ecologisch homogeen substroomgebied waarbinnen vispopulaties de voornaamste onderdelen van hun levenscyclus kunnen doorlopen. Er worden drie soorten viscontexten onderscheiden, afhankelijk van de aanwezige vispopulaties: zalmachtigen, karperachtigen en tussensoorten. Ook de KRW gaat uit van substroomgebieden, echter niet direct van beheer van de visstand.

De laatste bijdrage van Bernd Bucher handelt over de gevolgen van de bruinkoolwinning in Duitsland op grondwater. De grondwaterverlaging heeft nadelige gevolgen voor de watervoorziening. Ze zorgt voor het opdrogen van bronnen en beken en tast waardevolle grondwaterafhankelijke natte gebieden aan. Bucher presenteert maatregelen, zoals infiltratie-installaties, waarmee de negatieve effecten kunnen worden voorkomen, gemitigeerd of gecompenseerd. ☐

**Tekst en foto's: Leo Santbergen
(Waterschap Brabantse Delta)**

Dinant aan de Maas (Wallonië).



Nederlandse deelnemers aan het symposium: leden van het projectbureau KRW Maas.

